

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

**МАТЕРІАЛИ V ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ,
АСПРАНТІВ, ВИКЛАДАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ**

(Суми, 20-21 квітня 2017 року)

**Суми
2017**

Отже, для адвоката, орієнтованого на особистісні структури інших учасників конфлікту, характерно розуміння специфіки їх спілкування, контроль над ситуацією. Поєднавши дані теоретичного аналізу та практичного опитування, вважаємо за потрібне визнати високу значимість розвитку когнітивних психічних функцій, які забезпечать належний інтелектуальний рівень особистості адвоката.

Список використаних джерел

1. Терлецька Л.Г. Соціально-психологічні особливості взаємодії адвоката та інших учасників юридичного конфлікту / Л.Г. Терлецька // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2012. – № 2. – С. 87-95.

ХАРАКТЕРОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТУДЕНТІВ-ПРАВознавців у процесі групової взаємодії

*Рокіта Я. В., студент 1 курсу,
Сумська філія Харківського національного
університету внутрішніх справ
Теслик Н. М., канд. психол. н., ст. викладач кафедри ППСТ,
Сумський державний університет*

Психологічна наука розглядає характер як індивідуальне поєднання стійких психічних особливостей людини, що обумовлюють типовий для цього суб'єкта спосіб поведінки в певних життєвих умовах і обставинах. Це мінлива характеристика індивіда, здатна до адаптації при зміні зовнішніх впливів, що визначає можливість формування особистості професіонала у період навчання у ВНЗ.

Метою нашого дослідження є виявлення характерологічних особливостей правознавців під час фахового навчання та визначення напрямів його гармонізації у груповій взаємодії. Гармонійними рисами характеру Н.В. Павлик визначає сукупність психологічних стереотипів поведінки, що сприяє поліпшенню соціальної взаємодії. На нашу думку, варто погодитися з наступними векторами характерологічного становлення особистості у період фахового навчання:

1. Ступінь розвитку духовно-морального компоненту зумовлює моральну вихованість людини (сформованість моральних рис, здатність до морального вибору). У юридичній професійній

набувають особливого значення такі риси особистості, як совісність, відповідальність, альтруїстичність, чесність.

2. Цілісність характеру відображає єдність і несуперечливість характеру особистості, погодженість її відносин до світу, єдність слова й справи. Йдеться про ступінь сформованості відповідальності, чесності, принциповості, самоконтролю особистості.

3. Урівноваженість характеру – це ознака сформованості вольової сфери особистості. Вона означає рівність поведінки, стриманості й активності людини та залежить від розвитку самоконтролю, терплячості, організованості, емоційної стійкості та стресостійкості, що є вкрай необхідне представникам усіх юридичних професій.

4. Сила характеру – це енергія, з якою людина досягає мети, здатність до мобілізації сил при подоланні труднощів, прийнятті рішень. Ступінь урівноваженості характеру в поєднанні з відповідальністю, чесністю та принциповістю особистості ми вважаємо тими якостями, які відносять до ідеального образу юриста.

5. Жорсткість характеру свідчить про впертість і негнучкість людини, що зумовлені гонором (гординою), негативним ставленням до оточуючих. Це ті риси, які можуть сприяти досягненню як конструктивних, так і деструктивних цілей. В роботі юриста, наприклад, ця особливість трансформується в рішучість та наполегливість [1, 211-237].

Виходячи із вищевикладеного, одними із най значиміших рис характеру правознавця слід вважати здатність до командної діяльності. Для практичного вивчення означеної проблеми проведено дослідження 25 студентів 1 курсу юридичного напрямку підготовки. Використана методика Р.М. Белбіна традиційно використовується у процесі тимблдіingu, оскільки ефективно демонструє рольову позицію індивіда у групі, яка визначається психотипом, характерологічними особливостями особистості кожного члена групи.

Отримані дані свідчать про переважання у групі позицій дипломата (це є домінантною роллю для 7 чол., відповідно 30% групи) та виконавця (6 осіб, тобто 26% досліджуваних). Роль дипломата визначає наскільки точно та якісно юрист може провести переговори в суді або ж зі своїм клієнтом. А ось роль виконавця для юриста, на наш погляд, - це одна з найбільш успішних для професійної самореалізації. Чим з більшою відповідальністю фахівець ставиться до справи, тим більше шансів виграти юридичний конфлікт.

Дещо менша частка в групі осіб, схильних до ролі координаторів (4 чол., тобто 17 %) та творців (3 чол., це 13% опитаних). Юрист, як і координатор, повинен бути в курсі всього, що відбувається, оскільки від його поінформованості та правильності прийняття рішень залежить його успішність. Творці за даною методикою є люди, які створюють матеріальні або духовні цінності для оточуючих. Тому, оскільки правові норми ми визнаємо духовною цінністю, це є успішна рольова позиція майбутнього юриста.

Найменш поширеними виявилися ролі реалізаторів (2 чол., менше 9% досліджуваних) та генераторів ідей (лише 1 студент, що близько 4% досліджуваних). Роль реалізатора у даній методиці передбачає відносну пасивність особистості, яка не завжди доречна у юридичній професійній сфері. Натомість позицію генератора ідей ми вважаємо практично тотожною успішному юристу, тому що йдеться про здатність узагальнювати і інтегрувати чужі ідеї, виробляти оригінальні. А це є основою юридичної процесуальної діяльності.

Статистичний аналіз середніх результатів усіх досліджуваних свідчить про лише часткове співпадіння з особистісними прагненнями респондентів. З одного боку, позиції дипломата (10,96± 4,61 б.) і виконавця (11,04±4,66 б.) є одними із домінантних. Водночас середньозважені результати усіх досліджуваних у групі за шкалою «виконавець» навіть дещо випереджають дані за шкалою «дипломат». Також до найбільш значимих ролей відноситься «координатор» (10,54±5,22 б.), яка для незначної частки у групі є домінуючою.

Натомість якщо роль творця властива майже 13% опитаних, а реалізатора ідей – лише менше 9%, то середньо групові результати за цими шкалами протилежні. Роль «реалізатора» (7,25±5,04 б.) отримала менші показники, ніж роль «творця» (9,88±4,04 б.).

Отже, у процесі навчання особистісні якості, які є важливими у майбутній професійній діяльності, перебувають у процесі збалансування, гармонізації. До особистості юриста висуваються підвищені вимоги. Підсумовуючи вищевикладене, слід відзначити особливу роль характерологічних якостей індивіда, які сприяють успішній соціалізації та самореалізації юриста в командній роботі.

Список використаних джерел

1. Павлик Н.В. Психологія гармонізації характеру в юнацькому віці: Монографія / Н.В. Павлик. – К.: Логос, 2015. – 383 с.